
Maja
ŠTAMBUK

METODOLOŠKE NAPOMENE

Problemi empirijskog istraživanja Roma, posebice takvoga koje se oslanja na reprezentativni uzorak, ne leže samo u njihovoj prostornoj raspršenosti i nepostojanju preciznih podataka o populaciji. Specifičan problem jesu neka obilježja uvjetovana njihovim životnim stilom po kojem se razlikuju od socijalne i kulturne okoline. Spomenimo dva najvažnija:

1. mnogi odrasli Romi bave se poslovima koji ih na dulje vrijeme udaljuju od kuće (primjerice, skupljanje sekundarnih sirovina, ljekovitoga bilja i sl.) ili su sezonskoga karaktera (prodaja na sajmovima, u turističkim mjestima i sl.) pa su teže dostupni;
2. način života Roma počiva na svojevrsnoj (samo)izolaciji od neromskoga stanovništva, što rezultira stanovitim nepovjerenjem prema zadiranju u njihov obiteljski i društveni život. Stoga je samo dobro pripremljenim dolaskom u njihovo naselje moguće ući u njihove domove i dobiti pristanak na razgovor.

Anketiranje je obavljeno u dvije faze:

1. u srpnju 2004. obavljeno je pilot-istraživanje u Zagrebu i Međimurskoj županiji
2. u listopadu, studenom i prosincu 2004. anketiranje je provedeno na ostalim planiranim područjima.

Terenski dio istraživanja proveden je usmenom anketom među romskim stanovništvom u županijama u kojima je zabilježen (Popisom stanovništva iz 2001. godine) veći broj Roma i u kojima Romi žive koncentrirano u pojedinim naseljima seoskoga ili gradskoga tipa. Uzorak je, prema zahtjevima naručitelja, bio prilagođen temeljnom cilju istraživanja, a to je, ukratko, uvid u socijalnu i tehničku infrastrukturu lokaliteta naseljenih Romima, opremljenost romskih domaćinstava temeljnim elementima standarda te u aspiracije romskoga stanovništva glede kvalitete stanovanja i opremljenosti naselja.

Uzorkom je planirano obuhvatiti između 900 i 1000 ispitanika starijih od 18 godina, po mogućnosti kućedo-

maćina ili kućedomaćice. Teritorijalna stratifikacija provedena je prema broju romskoga stanovništva u pojedinoj županiji. Pritom su, kao jedini objektivni skup parametara, rabljeni podatci Državnog zavoda za statistiku (Popis iz 2001. godine) i podatci koje je prikupilo Ministarstvo zaštite prostora, prostornog uređenja i graditeljstva preko svojih županijskih ureda. Kako u nekim županijama ima malo Roma, ili nema posebnih naselja u kojima bi Romi živjeli u većem broju, uzorkom su obuhvaćene županije u kojima je zastupljenost Roma veća i u kojima ima naselja/ lokaliteta s koncentracijom romskoga stanovništva dovoljno velikom da se istraživanje može provesti. U tim županijama planirano je ispitati po 100 ispitanika (u Međimurskoj 200), kako bi se obradba podataka, analiza i interpretacija mogle izvesti *lege artis*.

Slika 1.
 Naselja obuhvaćena istraživanjem

ju Roma u Hrvatskoj nepouzđani su i variraju od 9600 Roma po Popisu iz 2001. godine do 30.000 Roma po Nacionalnom programu za Rome. Unatoč tome, možemo smatrati da je uzorak na razini Hrvatske dovoljno reprezentativan. U svim “udarnim” županijama realizirani uzorak dopušta i korektne interpretacije.

Županije	Gradovi/općine	Lokacije naseljene Romima
Zagrebačka županija	Velika Gorica/Lukavec	Lukavec
Sisačko-moslavačka županija	Sisak Kutina	Palanjak Capraške Poljane Kutina/Radićeva ul.
Karlovačka županija	Ogulin Josipdol	Puškarići Oštarije
Varaždinska županija	Petrijanec/Cestica Sveti Đurd Ludbreg	Strmec Podravski Karlovec Ludbreški Ludbreg (bivša klaonica)
Koprivničko-križevačka županija	Đurđevac	Stiska
Primorsko-goranska županija	Rijeka	Rijeka-Škurinje Rijeka-Rujevica
Brodsko-posavska županija	Slavonski Brod	Slavonski Brod, Naselje “J. Rimac”
Osječko-baranjska županija	Belišće Osijek Bolman Darda Tordinci	Bistrinci Tenja Bolman Darda Tordinci
Međimurska županija	Kotoriba Goričan Donja Dubrava Čakovec Podturen Mala Subotica	Kotoriba Goričan Donja Dubrava Kuršanec Lončarevo Piškorevec
Istarska županija	Pula Vodnjan	nekoliko lokacija u gradu Vodnjan
Grad Zagreb		Kozari Bok Borongaj Ferenščica Plinarsko naselje Struge Sopot Savica Petruševec Požarinje Dubec

Županije i naselja obuhvaćena istraživanjem

Usporedno s anketnim istraživanjem, na lokacijama koje su obuhvaćene uzorkom provedena je i djelomična inventura naselja. Naime, tijekom istraživanja prikupljeni su, metodom intervjua s kompetentnom osobom u naselju te metodom promatranja, i dodatni podatci o stanju lokacija na kojima je provedeno istraživanje.